

ANDRZEJ GRZYWACZ

Profesor Ryszard Babicki (1927-2010)

Ryszard Tomasz Babicki urodził się 1 stycznia 1927 r. w Baranowiczach, w ówczesnym województwie nowogródzkim (obecnie Białoruś, obwód brzeski). Gdy wybuchła II wojna światowa, miał 12 lat i ukończone 6 klas szkoły powszechnej w rodzinnym mieście. Pod okupacją sowiecką (od września 1939 do czerwca 1941) kontynuował naukę, natomiast w latach 1941-1944 pod okupacją hitlerowską tych terenów pracował jako laborant w zakładzie fotograficznym, co chroniło go przed wywiezieniem na przymusowe roboty do Niemiec. W 1944 r. wschodnie Kresy Rzeczypospolitej znalazły się znowu „pod administracją” Związku Radzieckiego, dlatego jako 17-letni młodzieniec podjął decyzję o nielegalnym przekroczeniu granicy na Bugu, ucieczce z Baranowicz na tereny Polski, gdzie w Łukowie wstąpił na ochotnika do Wojska Polskiego. Uchroniło to go przed wywiezieniem na daleki wschód Rosji lub wcieleniem do Armii Czerwonej. Przeszedł szlak bojowy, a w marcu 1946 r. uzyskał zgodę na demobilizację, po wyrażeniu chęci podjęcia dalszej nauki.

Zdał eksternistycznie egzaminy gimnazjalne i został przyjęty do Liceum Ogólnokształcącego w Świebodzinie. W 1948 r. zdał maturę, opóźnioną z powodu wojny, i rozpoczął studia leśne na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego. W 1952 r. uzyskał dyplom ukończenia studiów i podjął pracę jako asystent w Zakładzie Mechanicznej Technologii Drewna Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu (później Akademia Rolnicza, a obecnie Uniwersytet Przyrodniczy). Od 1 stycznia 1953 r. rozpoczął pracę naukową w nowo utworzonym Instytucie Technologii Drewna (ITD) w Poznaniu, w Zakładzie Chemicznej Technologii Drewna. Był to wówczas instytut resortowy Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, aktualnie podległy Ministerstwu Gospodarki. Od tej pory do końca swojego życia, czyli przez 57 lat, był związany z tym instytutem.

W 1960 r. obronił na Wydziale Leśnym Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu pracę doktorską *Badania chemiczne właściwości najważniejszych gatunków topoli z uwzględnieniem wieku*. W 1967 r. na podstawie dotychczasowego dorobku i rozprawy *Badania nad wykorzystaniem trocin drzewnych do produkcji drożdży paszowych metodą hydroлізу stężonym kwasem siarkowym*, uzyskał na Wydziale Technologii Drewna Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie stopień doktora habilitowanego nauk

Prof. dr hab. Andrzej Grzywacz, członek rzeczywisty PAN, Wydział Nauk Biologicznych i Rolniczych PAN

technicznych. W 1972 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1978 profesora zwyczajnego nauk technicznych. W 1983 r. został wybrany członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk, a w 1994 r. członkiem rzeczywistym.

W latach 1967-1970 Ryszard Babicki pełnił obowiązki zastępcy dyrektora ITD ds. naukowo-badawczych, a od 1970 r. do 28 stycznia 1991 r. był dyrektorem naczelnym.

Podstawowym obszarem zainteresowań naukowych prof. R. Babickiego była chemiczna technologia drewna. Jego dorobek naukowy obejmuje ponad 200 publikacji o charakterze poznawczym i aplikacyjnym, w skład którego wchodzi 70 oryginalnych rozpraw naukowych, 100 artykułów i opracowań przeglądowych, 3 monografie, kilkadziesiąt artykułów popularnonaukowych. Znaczna część publikacji ukazała się w czołowych krajowych i zagranicznych czasopismach z zakresu drzewnictwa. Był autorem lub współautorem 18 patentów i 19 opracowań technologicznych wdrożonych w zakładach przemysłu drzewnego oraz ponad 50 dokumentacji i sprawozdań z prac badawczych. Na szczególną uwagę zasługują wieloletnie, kompleksowe badania termolizy drewna, w tym nad zwęglaniem różnych gatunków drewna i jego odpadów (trocin) oraz nad regeneracją węgla aktywnego. Profesor Babicki opracował nową przemysłową technologię zwęglania drobnowymiarowych odpadów drewna w piecu wielopółkowym typu Herreshoffa. Duże zasługi naukowe miał Profesor w zakresie hydrolizy drewna odpadowego, służącej do otrzymywania drożdży jako dodatku do pasz przemysłowych dla zwierząt hodowlanych. Liczne badania zespołu pod kierunkiem R. Babickiego posłużyły w praktyce do zwiększenia wydajności procesów oraz polepszenia jakości produktów podczas przerobu żywicy balsamicznej z sosny zwyczajnej i oleju talowego, w tym po raz pierwszy zastosowano w początkowych etapach tego procesu wybrane herbicydy dla zwiększenia przeżywienia drewna (w szczególności Gramaxonu). Znaczącą pozycję w dorobku miały również badania nad zróżnicowaniem składu chemicznego wielu gatunków drewna w zależności od wieku drzewostanów, z których było pozyskane, oraz naturalnego zasięgu ich występowania (krain przyrodniczo-leśnych). Badania nad zmianami właściwości chemicznych i fizykomechanicznych drewna bukowego pod wpływem obróbki hydrotermicznej, służącej do produkcji mebli giętkich, zyskały zainteresowania drzewiarzy-naukowców i praktyków w licznych krajach. Podobnie cenione były badania nad wpływem wybranych środków chemicznych na właściwości dyspersyjnych klejów papierniczych.

Znaczący był udział Profesora w rozwiązywaniu problemów organizacyjnych i ekonomicznych przemysłu drzewnego, lokalizacji nowych kombinatów i zakładów drzewnych w powiązaniu z bazą surowcową określonych sortymentów drewna, integracji leśnictwa i przemysłu drzewnego. Po zmianie ustroju społeczno-politycznego w naszym kraju, po 1989 r. Instytut Technologii Drewna, kierowany przez prof. R. Babickiego, bardzo angażował się w rozwiązywanie problemów gospodarczych i transformację sektora drzewnego.

W trakcie własnej pracy naukowej oraz jako dyrektor Instytutu Profesor szczególnie dbał o współpracę i przyjazne stosunki z innymi placówkami naukowymi w kraju: z Instytutem Badawczym Leśnictwa w Warszawie, Instytutem Celulozowo-Papierniczym w Łodzi, Wydziałem Technologii Drewna Akademii Rolniczej w Poznaniu (obecnie Uniwersytetem Przyrodniczym), Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie i branżowymi jednostkami badawczo-rozwojowymi oraz instytutami i uczelniami zagranicznymi: w Bratysławie, Budapeszcie, Dreźnie, Kijowie, Mińsku, Petersburgu, Pradze i Zwoleniu. Profesor Babicki był kierownikiem problemu węzłowego 09.11 „Kompleksowe wykorzystanie surowca drzewnego w przerobie przemysłowym” w latach 1975-1980 oraz Centralnego Programu Badawczego 6.5 „Materiał oszczędny przerób drewna” w latach 1986-1990. Był organizatorem sympozjów międzynarodowych, między innymi „Modyfikacja drewna” (10 sympozjów, co 2 lata), „Reologia drewna i konstrukcji drzewnych”, „Higieniczność materiałów stosowanych w produkcji mebli i wyposażenia wnętrz mieszkalnych”, „Żyvice naturalne – ich pozyskiwanie i racjonalne użytkowanie”, „Metody badawcze w chemii drewna”.

Jest autorem ponad 80 recenzji rozpraw doktorskich i habilitacyjnych oraz wniosków o stanowisko lub tytuł profesora. Przez 17 lat był członkiem Centralnej Komisji ds. Kadr Naukowych, uczestniczył w pracy różnych zespołów Komitetu Badań Naukowych.

Szczególne zasłużył się w działalności na rzecz Polskiej Akademii Nauk. Od 1964 r. był członkiem Komitetu Technologii Drewna PAN, ponad 20 lat (1975-1996) przewodniczył temu Komitetowi, w 1997 r. został powołany na honorowego przewodniczącego. Był członkiem różnych rad i komisji działających w ramach Wydziału V Nauk Rolniczych, Leśnych, Weterynaryjnych. Od 1982 r. był członkiem rady redakcyjnej „Folia Forestalia Polonica”, czasopisma Komitetu Technologii Drewna PAN. Był również redaktorem naczelnym czasopisma „Prace Instytutu Technologii Drewna” oraz członkiem rad programowych i redakcyjnych czasopism naukowych „Sylvan” (od 1975) i „Drewno – Wood” (od 1995) – aż do ostatnich chwil swojego życia. Uczestniczył w pracach Komisji Nauk Leśnych i Drzewnych Oddziału Poznańskiego PAN.

Brał udział w pracach Rad Naukowo-Technicznych Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, Ministerstwa Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej, rad naukowych instytutów Polskiej Akademii Nauk i instytutów badawczo-rozwojowych (resortowych). Był bardzo aktywny w działalności Kolegium Dyrektorów Instytutów Badawczych Miasta Poznania i Województwa Poznańskiego (współtwórca i przewodniczący), Zespołu Kolegium Rektorów Uczelni Wyższych Miasta Poznania, w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk, Polskim Towarzystwie Leśnym.

Za całokształt działalności prof. R. Babicki był wyróżniany i odznaczany między innymi Krzyżem Kawalerskim i Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem im. Michała Oczapowskiego, przyznany przez Wydział Nauk Rolniczych, Leśnych i Wetery-

naryjnych PAN za wybitny wkład w rozwój nauk leśnych – drzewnictwa, oraz innymi odznaczeniami i nagrodami. W 2004 r. Akademia Rolnicza im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu nadała prof. R. Babickiemu godność doktora honoris causa.

Będąc od 1991 r. na emeryturze, aż do ostatnich chwil swojego życia w dalszym ciągu pracował w Instytucie Technologii Drewna, gdzie był od 1991 r. przewodniczącym Rady Naukowej, konsultantem naukowym, służył swoją wiedzą i ogromnym doświadczeniem. Lubiany, szanowany, życzliwy, pogodny, chętnie rozmawiał i doradzał pracownikom, zwłaszcza młodym naukowcom i doktorantom. Daleka droga, jaką przeszedł od skromnej rodziny w Baranowiczach, aż do najwyższych godności akademickich, prawość charakteru, wielka pracowitość – sprawiły, że cieszył się wielkim poważaniem i autorytetem.

Na stronie internetowej macierzystego Instytutu, w zawiadomieniach o Jego śmierci pracownicy napisali „... Niewiele osób w polskim drzewnictwie wywarło w trakcie swojej aktywności zawodowej tak duży wpływ na otoczenie jak profesor Ryszard Babicki”, „Liczne osiągnięcia naukowe w zakresie drzewnictwa... ugruntowały pozycję Profesora w gronie najwybitniejszych specjalistów w tym obszarze badawczym w kraju i za granicą”.

Profesor Ryszard Babicki zmarł 16 grudnia 2010 r. Po mszy świętej odprawionej 21. grudnia w Jego intencji w Kościele Garnizonowym przy ul. Szamarzewskiego, został pochowany w Alei Zasłużonych na Miłostowskim Cmentarzu Miejskim w Poznaniu.

Literatura

- Członkowie Polskiej Akademii Nauk. 2009.* Ryszard Tomasz Babicki, Informator PAN, Warszawa 475-476.
- Łęcka J. 2004. *Doktor honoris causa prof. dr hab. Ryszard Babicki* [w:] Folia Forestalia Polonica ser. B, z. 35.
- Materiały w aktach członka PAN – Ryszard Babicki (1983-2010).
- Strona internetowa Instytutu Technologii Drewna w Poznaniu „Zmarł prof. dr hab. inż. Ryszard Babicki, dr h.c., czł. rzecz. PAN”.
- Strykowski W. 2007. *Profesor Ryszard Babicki – życie i praca* [w:] *Technologia drewna – wczoraj, dziś, jutro*, Poznań, 15-19.